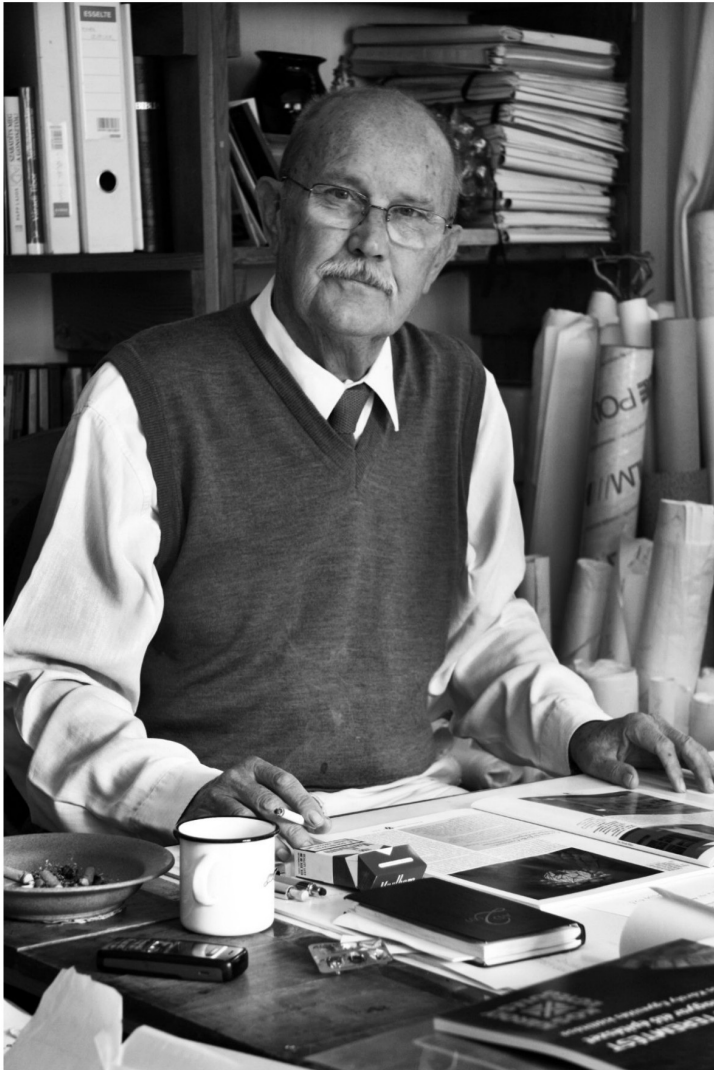

naprÓZsa

29. szám 2015. / díjmentes

a kiskunhalasi városvédő és városszépítő egyesület
hírlevele

---

makovecz imre születése 80. évfordulójának tiszteletére

80 éve született Makovecz Imre

„A magyar szerves építészet feladata, hogy szolgálja az Európai Közép ezoterikus létét”.

„A Műegyetem sajátos konglomerátum, megtisztelő csodálatos palota volt. Boldog és büszke voltam, hogy bekerülhettem oda. Nagyon érdekes volt másodéves koromban felfedezni a Műegyetem dokumentációs irodáját, amelyre a mai napig is hálával gondolok vissza. Megismerhettem Frank Lloyd Wright személyét, gondolatait és munkáit.”

Építészetét filozófiai alapokról indította, mestereinek Rudolf Steinert és F. L. Wrightot tartja. Nemcsak autonóm formateremtő építőművész, de egyben teoretikus és pedagógus is, aki az építés drámájáról beszél, amelynek középpontjában a magyar mitológia áll.

Makovecz Imre Budapesten született, diplomáját a Budapesti Műszaki Egyetem Építészmérnöki Karán szerezte 1959-ben. Több évtizedes pályája alatt, egyebek között számos középületet és templomot tervezett, 1992-ben nemzetközi sikert aratott a sevillai világkiállítás magyar pavilonjával. Más elismerések mellett 1969-ben Ybl Miklós-díjat, 1990-ben Kossut-díjat 2001-ben Corvin-láncot, valamint 2003-ban Prima Primissima díjat vehetett át. 1992-ben történt megalapításától haláláig a Magyar Művészeti Akadémia elnöke volt, 2011. óta a köztestület örökös tiszteletbeli elnöke.

1981-től a Budapesti Műszaki Egyetem, az Iparművészeti Főiskola és a Magyar Építőművészek Mesteriskola, 1987-től a Nemzetközi Építészeti Akadémia tanára lett, 1989-ben a Kós Károly Egyesülés egyik alapítója volt, később örökös tagjává választották. 1992-ben a Magyar Művészeti Akadémia egyik alapítója volt, később elnöke lett, továbbá soraiban tudhatja a Nemzetközi Építészeti Akadémia is.

A világhírt és az igazi nemzetközi elismerést számára a sevillai EXPO magyar pavilonja hozta meg 1992-ben.

1987-ben az Amerikai Építészek Szövetségének tiszteletbeli tagja, 1997-ben a Francia Építészeti Akadémia aranyérmes építész, 1998-ban a Brit Építész Szövetség tiszteletbeli tagja lett.

Paksi templom

Teljesen egyedi kompozíciójú épületeivel vált híressé, az organikus építészeti stílus megteremtője. Első figyelemre méltó munkájának a paksi templomot tartja, amely karcsú, tūhegyes csúcsban végződő tetőze-

tével, ívelt kapubejáratával, egyéni stílusával országos hírnevet szerzett tervezőjének. Hasonlóan turistalátványosság és stílusának karakteres hordozója a néhány évvel előbb épült siófoki evangélikus templom is. Ennél is korábbi munkája a Farkasréti temető ravatalozójának belső tere. Az Ő hírnevét öregbíti továbbá a Pázmány Péter Katolikus Egyetem piliscsabai épületegyüttese, a középkori hangulatot keltő Stephaneumon is. Jellemző stílusjegyeit hordozza újabb munkái közül a makói Hagymaház és az egri uszoda is.

Makói Hagymaház

Építésként többnyire az 1992-es sevillai világkiállítás magyar pavilonja. Máig száznál több különböző funkciójú, jellegzetes stílusjegyeket hordozó épület jelzi munkásságának eredményét. A hagyományos alapanyagok, s főleg a fa felhasználásával készült épületeknek hagyományőrző hatása van, így a fát nem díszítőelemként, hanem szerkezetként használja.

Szerinte az épületnek úgy kell kinéznie, mintha az alja földből nőtt volna ki és a teteje pedig az égből ereszkedett volna alá. Építészete organikus, mivel szándéka az, hogy egylényegűvé váljon az épület a környezettel, szervesen illeszkedjen a tájba.

Építészetében a hely, a föld szelleméhez rendeli hozzá az építési technológiát és az

anyagokat. Ezt a szemlélet tükrözik földből kinövő kupolái, a fa tartószerkezet, a kő és a pala- cserép- zsindelely- nádfedés. Ezek egyszerre archaikusak és környezetbarát módon korszerűek. Épületei struktúrájukat tekintve tiszták, a terek és irányok nyitottak, a természet logikájának rendjében szervezettek.

Makovetz Imre bebizonyította, hogy a közhasznú építési tevékenység folyamatában az építők és a használók egyetlen rítus szereplői lehetnek. Így számos faluház önerejű létrehozása már az építés alatt ma-

Eger: Bitskey Aladár uszoda (2007) - www.karpat-medence.hu

Egri uszoda

gához tudta kötni a későbbi használók közösségét. Konzervatív közéleti személyiségként is ismert lett, ez a tevékenysége a rendszerváltás után intenzívebbé vált. Különböző közéleti civil egyesületeket alapított. A konzervatív politikusok tanácsadóként alkalmazták. Az Országépítő Alapítvány egyik alapítója, majd 1988. után a kuratóriumának elnöke lett. 1993 – 1998 között a Herendi Porcelángyár Rt. igazgató tanácsának elnöke volt, 1996 – 1998 között a Magyar Nemzeti szerkesztőbizottságának tagja.

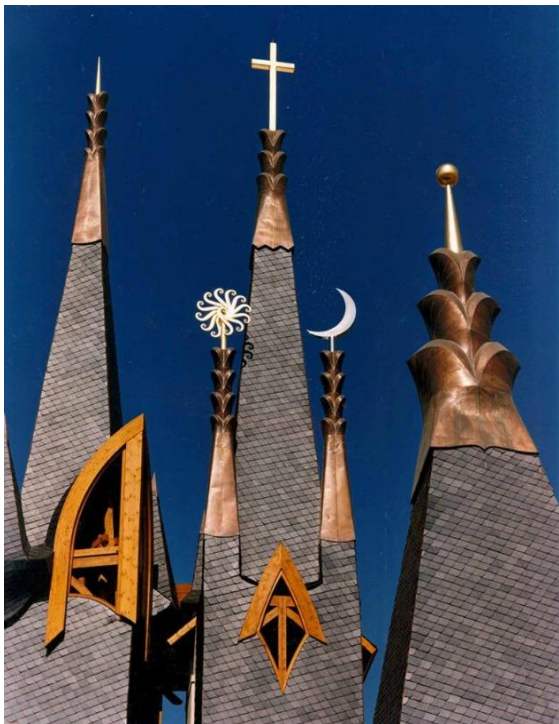
A Balassi Bálint – emlékkard díj odaítélő Balassi Kuratórium elnöke volt. A konzervatív, jobboldali közéleti személyiségeket, tudósokat, művészeket tömörítő Nemzeti Egység Mozgalom vezetője lett és 2002-

ben részt vett a Szövetség a Nemzetért Polgári kör megalakításában.

Irodalmi és grafikai munkássága is jelentős.

Építész hitvallását, céljait egy 1997-ben kelt írásában fogalmazta meg pontosan: „Mindenem volt az építészet, a táj, az emberek, akiknek dolgoztam, és ma is az, mindenem. A huszadik század második fele európai építészetének marginális töredéke ez az életmű, de joggal mondhatom, hogy az európai építészeté.”

Magyar Pavilon, a Sevillai Expón

Nem kérdés, hogy Makovecz Imre tevékenysége messze túlmutat az építészet keretein, lehetőségein. Valamennyiünk számára ismert, hogy nemcsak épületeivel, de rajzaival, írásaival, beszédeivel, közösségteremtő karizmájával olyan súllyal volt jelen a magyarság életében, hogy intenzitása máig nem vesztett erejéből.

„A huszadik század utolsó évtizedeinek legkiválóbb műépítésze volt, a vonal géniusza, a magyar kultúra kiemelkedő alakja”, - „A magyarság szolgálatát tekintette életcéljának.”

Túlnyomórészt közösségi, gyakran szakrális tereket épített. Makovecz Imre magas szintű közösségi igényét tanúsítja. "Műhelyteremtő egyéniség", aki "rendkívüli közösségi feladatokat" vállalt fel, a Vándoriskolával, a Kós Károly Egyesüléssel, a határon túli kapcsolatokkal és a Magyar Művészeti Akadémia megalapításával.

Csíkszeredai katolikus templom

A 2001-ben elhunyt Makovecz Imre építész születésének 80. évfordulójára Budapesten konferencia, hangverseny, szoboravatás és könyv bemutató mellett, díj alapításával is emlékezik a Magyar Művészeti Akadémia.

Az elismerést olyan neves személyiségek kaphatják meg, akik Makovecz Imre

országépítő nyomdokain haladva ápolják a Kárpát-medence magyarságának kultúráját. A Makovecz-díj odaítéléséről az alapító szervezetek – az MMA mellett a Kós Károly Egyesülés és Makovecz Imre közhasznú Alapítvány – által delegált 6 tagú bizottság dönt majd.

Forrás: internet – Wikipédia, Dr Becker Gábor makovecz- méltatás, Masznyik Csaba: Makovecz Imre pályája és építésze, László Tamás: Műhelyteremtő egyéniség volt.

Babudné Deák Ildikó/

A megújult főtér

Városunk több éve várta már a főtér felújításának megkezdését. Az önkormányzat mellett jelentős állami támogatás is járult a munkálatokhoz.

A főtér megújulásával együtt a városháza is új köntöst kapott. Ez a műemléknek minősülő épület nemcsak külsőleg szépült meg, hanem energetikai felújítása is megtörtént. A városháza tornyának leemelése jelentős eseménynek bizonyult a városlakók körében, hiszen többen megcsodálták a nem mindennapi műveletet. A torony süvege valójában tükrözi a városháza eredetiségét, de ez is felújításra szorult.

Az újjászületett városközpont egyik legszebb része a főtéren elhelyezkedő pávamotívum. Az esti-éjszakai kivilágításban pompázó madár egyediségével lenyűgözi a járókelőket.

A páva egy különleges madár. A halasi csipke egyik jellegzetes motívuma. Ilye-

ténképpen a központban látható páva a csipkével való összefonódásra utal. A madár farktollainak kör alakú elhelyezkedése, a koncentrikusság a város területének kiterjesztését mutatja.

A páva, mint szimbólum, több kultúrában is megjelenik. Az antikvitás korában az örök életet jelképezte, Jézus személyével összefüggésben pedig a hatalmat. A középkori felfogásban lélekmadárként szerepelt.

Színházépület

A magyar nép művészetében jelentős helyet foglal el a páva. Mindannyiunk emlékezetében ott él a hímzéseken, a dalokban és a szólásokban is. Népköltészetünkben a csábítás, illetve a szerelem megjelenítője.

A páva a méltóságot is jelképezi. Arra ösztönöz, hogy mutassuk meg magunkat. Szépséget ad; azt sugallja, hogy virágoztassuk a bennünk lévő értékeket.

Kiskunhalasnak is vannak értékei, szellemi kincsei, több évszázadra visszanyúló hagyományai...

Sajnos, ezek közül néhány hanyatlóban van, sőt egyre inkább értékét veszti. Örvendetes lenne, ha újból elindulnának a virágzás útján...

dr. Vojcsek Hajnalka

Az ózon világnapja

Hazánkban meglehetősen kevés azon emberek száma, akik hallottak az ózon világnapjáról. Manapság, amikor egyre nagyobb figyelmet kell(ene) fordítanunk a földi környezet védelmére, fontos, hogy foglalkozzunk ezzel a témával. Idestova 30 évvel ezelőtt született meg az a megállapodás, mely a mai napig hatályos. Ez a jeles nap az egyik meghatározó esemény- környezetvédelmi szempontból-minden év őszén.

Minden évben szeptember 16-án a világ számos országa az ózon világnapja alkalmából különféle rendezvényekkel, programokkal kívánja ráirányítani az emberek figyelmét erre a nevezetes és igen fontos napra.

A földi környezet megváltozása természetes, szükséges és visszafordíthatatlan, az emberi társadalom kialakulásával együtt járó folyamat, amely az utóbbi évtizedig nem okozott különösebb gondot a társadalomnak. A környezetromboló, csak a gazdasági érdekeket szolgáló termelési tevékenység, az erdők pusztítása, a motorizáció ugrásszerű terjedése számos olyan nem kívánatos folyamatot indított be, amely magára az emberiségre is komoly veszélyt jelent. Ezek közé tartozik az ózonpajzs megritkulása. Ennek pontos okát még kutatják, de valószínűsítik, hogy emberi tevékenység következménye.

A nemzetközi környezetvédelmi jog a nyolcvanas évek közepén kezdett foglalkozni hatékonyan e problémával. Már ezt megelőzően is néhány ország tett lépéseket. Svédország volt az első állam, mely 1978-ban betiltotta az ózonréteget károsító aeroszol sprék használatát. Ezt számos, országonként eltérő, de a célokban egyező javaslatok, tettek követték.

Az első legjelentősebb széles körű, egyetemes szabály az ózonpajzs védelméről az 1985-ben kötött és 1988-ban hatályba lépett bécsi egyezmény. A szerződő államok vizsgálják és kutatják az ózonréteg ritkulásának okait. Ezen kívül a felek kötelezett-

séget vállaltak, hogy megfelelő védőintézkedéseket tesznek mindazon emberi tevékenységek és anyagok tekintetében, amelyek módosítják vagy módosíthatják az ózontakarót. Ennek következményeként 1987. szeptember 16-án Montreálban elfogadtak egy, az ózonréteg védelméről szóló kiegészítő jegyzőkönyvet, amelyhez ma már több mint 160 ország csatlakozott. Az egyezmény értelmében a csatlakozó országok megszüntették vagy megszüntetik a magas légköri ózont lebontó klórozott vegyületek gyártását, kereskedelmét, használatát.

dr. Vojcsek Hajnalka

Egy kisváros és az első világháború

Hogyan élte meg a háború éveit egy alföldi kisváros? Kezdeti lelkesedés, mozgósítás, a munkaképes férfiak nagy részének bevonulása, a kieső munkaerő pótlására bevetett hadifoglyok, internáltak, megrendült közbiztonság, gazdasági megszorítások, élelmiszerjegyek, hadikölcsönjegyzések, rekvirálások, a háború vége felé pedig a katonaszökevények fosztogatásai és büntetési – a hátszéli települések jellegzetes háborús krónikája, amit Végső István történész Kiskunhalas példáján keresztül mutat be.

1914-ben világszerte izgalommal várták, hogy a két nagyhatalmi tömb mikor csap össze. Kiskunhalason is örömmel vették tudomásul a nagy háború kitörését. 1914 szeptemberében II. Vilmos német császárról és I. Ferenc József osztrák–magyar uralkodóról még két belvárosi utcát is elneveztek. Igaz, ezt az intézkedést végül nem hajtották végre. A vasútállomáson veszteglő, áthaladó katonai szerelvényeknél kisebbfajta piknikek alakultak ki. Mindenki hitt abban, hogy néhány hónapos háború lezárja majd az egész „felfordulást”. Ezzel szemben teljesen más irányt vett ez a történet is, mint már oly sokszor a világ- és helytörténetben.

Az 1914. július 26-án elrendelt részleges mozgósítást már igencsak megérezte a város. Ősszel még díszzászlót küldtünk a német császárnak, ám hamarosan polgárőrséget kellett szervezni, mert a rendet egyre nehezebb volt fenntartani. Kiskunhalas vasúti csomópont volt, így a katonaság szinte állandóan jelen volt a városban. Budapest felől a Balkán-félsziget felé innen volt a leggyorsabb az útja minden szerelvénynek, de sínpár vitt a településről Bajára, Kiskunfélegyházára és részben Szegedre és Zomborba is.

Kiskunhalasi kórház a háború idején

1914-ben rövid időre bezárt a Sóstó fürdő, majd hétvégére korlátozták a nyitva tartását. 1914-től a városban és a külterületen is rövidített tanéveket vezettek be. A gyermekeket is munkára fogták a családok, így például a tanyai iskolások száma az 1914-es 889 főről 1915/1916-ra 505 főre apadt. 1915-ben a keddi és pénteki napokon nem lehetett húst vásárolni. A hetivásárok számát egyre csökkentették. 1915-ben kolera ütötte fel a fejét a városban.

A polgárőrséget felszámolták, így a fegyverem egyre lanyhult a városban. Ezért 1915. április 26-án idetelepült az 52. cs. és kir. gyalogezred pótzászlóaljja Pécsről. Az állami iskolaépületeket, magánházakat és a vásártéren felállított barakk-táborat használták a közel hatezernyi honvéd elszállásolására. Rekettyén és Eresztőn lőtereket ren-

dezték be a katonáknak. Ám a rend helyett az egyenruhások rengeteg kihágást követtek el a lakosság terhére. Ezért év végén kérvényezte a város a mielőbbi elhelyezésüket. Ez nem történt meg ekkor, viszont az „összemelegedés” a kiskunhalasiakkal a közel 150 megkötött házasságban mérhető.

1916 elejétől a gabona adás-vétele is csak állami felügyelet mellett zajlott. A gazdáknak olcsón kellett adniuk a terményeiket. Megindultak a házkutatások, mert sokan elrejtették a megtermelt javaikat, nem akarták eladni áron alul. Kiskunhalasra is több alakulat érkezett, hogy rekviráljon. A hadikölcsönjegyzés kezdetben valóban önkéntes alapon ment, de később egyre inkább kényszerűségből. A város nyolc alkalommal, 1914 és 1918 között összesen 16.909.800 koronát jegyzett. Sokan utolsó kis vagyonkájukat is odaadták. Az árvák pénzét is ide fektették be.

Huszárok Halason

Hamar bevezették az élelmiszerjegyeket. Hiány lépett fel szépen lassan mindenből. A fatalpú cipők szimbólumai lettek a hárország nyomorúságának. A cukor, a zsír és a kenyér fogyasztását korlátozták. A szél-, a száraz-, és a műmalmok katonai ellenőrzés alá kerültek. Ugyanez a sors jutott a Sóstó-fürdőnek, amelynek a bevételét fel kellett ajánlani az 52. gyalogezred hadiárvaí és özvegyei javára. A villanyszolgáltatás a közterületeken és a temetőben 1916-

tól szünetelt. 1917-től a magánlakásokban is korlátozták az áramhasználatot. A harangokat elvitték, hogy ágyúkat öntsenek belőlük. A református templom tornyából, a négyből három harangot vittek el, de természetesen a római katolikusokat sem kímélte meg a hadigazdaság. A pálinkafőző kisüstök, a háztetők fedőlemezei és a fürdőkályhák is ágyúalapanynak kellettek. Sőt, a réz ajtókilincseket is összeírták, hogy a háborús gazdaságot szolgálják.

A dolgos férfikéz egyre fogyott a városban, és a mezőgazdasági területeken egyre több orosz és délszláv hadifogoly dolgozott. Kerültek ide olasz internáltak is Fiuméből, 15-25 fő közé tehető a létszámuk. Ezért aztán olyan „egzotikus” nevű emberek is megfordultak Halason, mint pl. Bartolomei Ferenc, Fonda Bertoló, Maskagiacomó Etsilia, Pechonió Italó vagy Caputi Ronaldóné. Valószínűleg a lovas csendőrlaktanyában helyezték el őket. A szláv származásúak viszont egykori katonák voltak, akik közül néhányan itt is hunytak el a fronton szerzett betegségeikben. Sírjaik ma már nem találhatóak meg. Az egyesületi székhelyeken hadikórházak működtek. Az ápolónői szolgálatot a Vöröskereszt helyi fiókjának tagjai látták el.

A nélkülözés egyre nőtt, de a kiskunhalasiak igyekeztek a nyomorgókon segíteni. A felvidéki falvak pusztulását okozó orosz offenzíva által földönfutóvá lett szerencsétlenek számára 8600 koronát gyűjtöttek. 1916-ban erdélyi menekülteket fogadott be a város. Állami kötelezettség is lett a gyűjtés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter körlevélben szólította fel az iskolákat a gubacs, a szederlevél, a csalán és a gyógynövények gyűjtésére, hadi célokból. Persze cigarettát, dohányt, babot, cukrot, ruhane-müket is gyűjtöttek a halasi tanulók a kato-

náknak. A leányok pedig sapkát, lábszárvédőt és egyéb melegítő ruházatot kötöttek. A nevelők fizetésük 1%-t ajánlották fel pénzadomány céljára, de hadikölcsönt is rendszeresen jegyeztek. 1918-ra a tanítók közül többen hadba vonultak, a gyermekek pedig nagyon sokan kimaradtak. Egyre szaporodtak a hazafias, lelkesítő ünnepi rendezvények is. A háború vége felé városunk 37 osztrák szegény gyermek nyaraltatását vállalta fel. A nélkülöző közalkalmazottaknak kerteket mértek ki a város felső végében, amit a köznyelv „Koldustelepnek” nevezett el.

1917-re ideért a spanyolnátha is, amely sokakra halált hozott. Nyár végén a pécsi gyalogezred elhagyta a várost. 1917. augusztus 22-én a cs. és kir. vadászok pótzászlóalja és egy altiszti iskola is ide került. Magánházakban és iskolákban szállásolták el őket. Ez újra számos konfliktus gócpontja lett a katonaság és a lakosság között.

A *Kiskunhalas Helyi Értesítőjét* egy időre betiltották, mivel 1918-ban háborúellenes hangnemet ütött meg cikkeiben. Egyre kevesebben tudtak leérettségizni a gimnáziumban. 1918-ban nyolc diák tett le ún. hadiérettségit. Ekkorra lakáshiány lépett fel, és a háztulajdonosoknak hozzá kellett szokniuk, hogy éveken át idegenek vannak a hajlékaikban.

Ha nem is volt jellemző, de voltak, akik szerettek volna kibújni a háborús kötelezettség alól, és kapcsolataik révén kijárták, hogy ne sorozzák be őket. A kortársak szerint ezért elsősorban a paraszti társadalom férfitagjait vitték el. S ne higgyük, hogy ez valami egyszeri eset volt egy időszakban. Dr. Silling Ede polgármester (1909-1918), többek között ebbe bukott bele. Kiderült, hogy (jogász) barátainak elintézte a soro-

zás alól való felmentéseket. Emiatt az 1917 őszen indult vizsgálat nyomán, 1918 nyarán a Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyei közigazgatási bizottság felfüggesztette tisztségéből.

Hősök szobra

1918-tól egyre több hazatérő-, szökevény-, bujkáló katona fosztogatott a kiskunhalasi határban, amely újabb borzalmakat és konfliktusokat eredményezett. Ez év elején 12 katona kirabolta a harkai csárdát. Kiszállás pusztarészen egy hadiszökevény agyonlőtt egy csendőrt. Pirtó-pusztán két rablógyilkosságot jegyeztek fel ekkoriban. Tavasszal a kiskunhalasi református régi temetőben két katona lőtt rá egy leányra. Nyáron, Pirtón volt gyilkosság, majd Szankon négy honvéd rabolt ki egy gazdát. Később ugyanitt Csorba Géza tanítót ölte meg két szökött katona, de még három rablótámadás is történt később erre felé. Ősszel Kecskemétről megszökött orosz hadifoglyok Balotán fosztogatták a lakosságot. A hadifogságból vagy frontról hazatértek között sokan „új eszméket” is hoztak magukkal, ezzel megalapozva a későbbi forradalmak „helybeli ideológiáját”, és erősítve a lassan megerősödő kiskunhalasi (szélső)baloldali szervezeteket.

A háború kezdetén Kiskunhalasról 2000 katonát és 600 népfelkelőt vonultattak be a közös hadseregbe. 1915-től mintegy 3000

bevonultatott férfi volt távol Kiskunhalastól. Csak a gimnázium tanulói közül 70-80 ifjút öltöztettek mundérba. Miközben egyre több front nyílt meg, és azokon is elsősorban az értelmetlen vérontás, vagy az állóháború lett a jellemző. A Kiskunságba pedig csak érkeztek a gyászlevelek. Egyre több édesapa, édesanya, menyasszony, gyermek, testvér öltözött feketébe. Már 1914-ben megnyílt a római katolikus temetőben az első világháborús parcella, amely egy idő után szociális alapon fogadta be a gyakran üres koporsókat a hősi halottakkal.

A háború kétségtelenül mély nyomokat hagyott mindenkiben. Az életmódváltozás mellett az emberek mindennapjaiba és gondolatvilágába is befészkelte magát. Az egykor a pusztákról, a szerelemről, a vallásról, a borról vagy a magányról író halasi paraszterselők is egyre inkább a katonatémákat kezdték előtérbe helyezni. A sok közül, íme egy:

Babós Imre: Baka nóta
(1915 k)

*Ógye mög a fene a mészáros bárdját
Mért vágta rövidre gyöngé borgyú lábát
Gyöngé borgyú lába nem ér le a sárba
Föl eszi a fene a honvéd hátára*

*Deszkatetős kalibának kőből van a fala
Benne szenved a 30-as népfölkelő baka
Szép hazánkat megvédeni jöttünk ilyen messze
Vén bocskoros Nikitának el is ment a kedve*

*A 30-as népfölkelő rágyujt pipájára
Gondolta elkalandoz szép Magyarországra
Nemsoká tart a szép ábránd, eldördöl az ágyu
Fegyvert ragad s kiszalad a meleg Kalibából*

A kiskunhalasi férfiak közül mintegy ezer veszett oda az első világháborúban. A helybeli családok közül: Babanyeczek, Babók, Benedekék, Breckák, Darányik, Erdélyiek, Farkasok, Ferrók, Gusztosok, Gyenizsék, Hatháziak, Horváthok, Juhá-

szok, Kissek, Kolompárok, Kovácsok, Lászlók, Modokok, Molnárok, Nagypálok, Némethék, Orbánok, Paor-Schmolczok, Papok, Paprikák, Sándorok, Szabók, Tallérok, Takácsok, Tóth Abonyik, Vargák, Vácziak, Vánok (és még sorolhatnánk hosszasan) veszítették el szeretteiket. Halottaink neveit út menti keresztekre, települési-, egyházi- és iskolai emlékművekre vésték fel a városban és a külterületen. Kiskunhalason a református gimnáziumban, a zsinagógában, illetve a Hősök terén láthatóak ezek az emlékhelyek. Sajnos, sem a korszakban, sem mostanra nem sikerült a neveiket teljesen felderíteni, illetve pontosítani. Már az 1920-as években többen felhívták rá a figyelmet, hogy nem mindenki szerepel a halotti lajstromokon, vagy, hogy hibásak a listák.

A kiskunhalasi temető első világháborús sírjai

A soha vissza nem térő fiúk, apák, testvérek, vőlegények, szomszédok, komák vagy barátok gyakran jeltelen sírokban, Kiskunhalastól messzi földön nyugszanak. Az értelmetlen háború a vesztesek számára még nagyobb tragédia, hiszen még hiába valóbb a vérontás. Viszont az áldozatokra kötelességünk emlékezni!

A vérontás eredménye a sok halott mellett, hogy Kiskunhalas is elveszítette gazdasági-társadalmi partnereit a Délvidék felé. Ha-

tár- majd katonaváros lett, annak minden pozitív és negatív hatásával.

Végső István

Száz éves halasi versek

Halason nagy népszerűsége volt a versírásnak jó száz éve (is). Népköltők, parasztverselők, bakák, diákok, földművesek faragták a rímeiket, életről, háborúról, vallásról, hűségről vidámságról, szenvedésről, szerelemről és ami az eszükbe jutott. Száz éve írt versek halasiaktól:

Nagy Biblia István: Élet a táborban

Lágyan susog fuj a szellő

Fájdalmasan sirdogál

Sirja, hogy a véres végzet

Mennyi életet kíván

Istenünk e véres csapást

Mért adatad fejünkre hát

Hires népe országunknak

Szine – java halott már

Szétszórodtan elföldelve

Ki itt, ki ott porladoz

Emlékük csak a szemünkbe

Gyászos könnyeket áldoz

Sok jó anya és feleség

Számtalan sok gyermek már

Siratgatja a végzetten

Gyászolhat már ezután

Forró imáimban esdve

Arra kérünk Istenünk

Legyen nekik a halálban

A mennyország mindenük.

(1915)

Zseni László: Feleségemhez

Amikor az ágyuk dörögnek, csattognak

S a kézi fegyverek veszettül ropognak

Amikor a halál tartja aratását

S lövik az emberek barátját, pajtását

Amikor egy biztos, nyugodt percünk nincsen

S minden reménységünk egyedül az Isten

Amikor a fegyver eldördül kezemben

Akkor is te vagy drágám az eszemben.

(1915)

Innen: Végső István (szerk.) *Halasi népköltők, parasztverselők írásai - válogatás pusztáink, városunk egyszerű poétáinak műveiből*. Pásztortűz Egyesület, Kiskunhalas, 2011.

TISZTELT HALASI POLGÁROK!
KÉRJÜK, ADÓJUK 1 %-NAK
FELAJÁNLÁSÁVAL TÁMOGAS-
SÁK
EGYESÜLETÜNK MUNKÁJÁT,
HOGY A JÖVŐBEN IS ÉPÍTHES-
SÜK,
SZÉPÍTHESSÜK VÁROSUNKAT.

Adószám: 19041816-1-03
Kiskunhalasi Városvédő- és
Városszépítő Egyesület
Szíves segítségüket előre is köszönjük!

Az elmúlt években egyesületünk tagjai és a város lakossága az 1%-os adófelajánlással is hozzájárult működésünkhöz.

2014-ben az 1%-os adófelajánlásból kapott 34.829.- Ft összeg felhasználásáról az 1996. évi CXXVI. törvény 6.§.(3) bekezdés alapján ezúton – mint sajtóközleményben – adunk számot.

Az összeget az egyesület költségeinek részbeni fedezetére használtuk fel.

Köszönjük támogatóinknak a felajánlást, reméljük, hogy továbbra is segítik közhasznú munkálkodásunkat.

-----
27 éves a Kiskunhalasi Városvédő és
Városszépítő Egyesület

Közhasznú egyesületünk több mint két évtizedes tevékenységét ismertető tablókon bemutatkoztunk Budapesten a Rácz-Fodor Mihályné szerkesztette „20 éves a Kiskunhalasi Városvédő és Városszépítő Egyesület” könyv alapján. Itt Halason is bemutatuk a kiállítást 5 iskolában. Az alapszabály szerint küldetésünk: „Az Egyesület alapvető célja a város arculatának őrzése, az épített és természetes környezet megóvása, de emellett - a kifejezetten szakirányú egyesületek megalakulásáig - a lehetőségeihez mérten vállalkozik a város szellemi / azaz történelmi, irodalmi, néprajzi, tudományos, képzőművészeti, stb. / értékeinek feltárására és megóvására is.”

Ennek megfelelően több mint két évtizede, dolgozunk Szervezésünkben és kezdemé-

nyezésünkre készültek emlékművek, szobrok, emléktáblák, és a Sóstói-kilátó.

Óvjuk a régi épületeket, a természeti értékeket. Javaslatunkra közterületeket neveztek el, megemlékezünk a halasi és a magyar szellemi élet nagyjairól. *Szép-Ház* és *Virágos-Város* pályázataink révén is szépül és otthonosabb kedves kiskun városunk Halas.

Tagtoborzó:

Szívesen látnánk egyesületi tagjaink között mindazokat, akik városunk épített és természeti értékeinek megóvásában, gyarapításában részt vennének. Várjuk mindazokat, kiknek elképzeléseik, megvalósítható ötleteik vannak környezetünk szebbé, jobbá tételéhez. Várunk fiatalokat, régebben volt fiatalokat, vagyis minden korosztályt.

Levelezési címünk: 6401 Kiskunhalas, Ady E. u. 9.

Egyesületünk 1988. október 19-én alakult, jelenleg 46 taggal működünk.

Elnökünk: Babud László

Titkárunk: Végső István

Napróza - A Kiskunhalasi Városvédő és Városszépítő Egyesület hírlevele.

Kiadja:

Kiskunhalasi Városvédő és Városszépítő
Egyesület, közhasznú szervezet
K&H Bank Rt. 10402568-25690024-
00000000

Adószám: 19041816-1-03

Levélcím: 6401 Kiskunhalas, Ady E. u. 9.

Szerkesztette: Végső István

Egyesületünket és a kiadványunkat támogatják:

Babud és Társa Kft.

Városért Közalapítvány

Ván – Iroda Kft